

de winning van ondergronds water, de uitbouw van waterkrachten en de beteugeling van bergbeken. Van belang voor het onderwijs in de Indische waterbouwkunde achtte spr. de medewerking van de betrokken diensten in Indië. De techniek der irrigatie en aanverwante vakken maakt snelle vorderingen. Het zal niet gemakkelijk zijn bij den grooten afstand, die ons van Indië scheidt, van dat alles zoo volledig kennis te nemen als noodig is om het onderwijs met den tijd mee te doen leven. Prof. Haringhuizen twijfelde echter niet, of zijn beroep op medewerking zal in Indië een gewillig oor vinden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Iets over adat-rechtspraak.

„Ergens hoog in den goenoeng woonden een paar handenvol wilden. Menscheneters, koppensnellers, naaktloopers. Op een goeden dag heeft de kompanie een paar brigades soldaten, een gezaghebber, een vlaggestok, een paar riem schrijfpapier en een exemplaar van Hekmeijer's Formulierenboeken aan wal gezet. Benevens, in een afzonderlijke kist verpakt, een vracht wetboeken en verordeningen, hoofdzakelijk op strafrechtelijk en civielrechtelijk gebied. En de wilden werden opgevangen en verzameld, „onderworpen en gepacificeerd“, na welke bewerking de beschaving — meestal hand in hand met de zending — op hen werd losgelaten en hun, volgens het eerste of tweede jaarverslag van den braven gezaghebber, het geluk van „toenemende rechtszekerheid“ te beurt viel.”

Aldus A. B. R. E. x o d u s in het *Soer. Hbl.*
Indien het recht op zichzelf gewild, praktisch en naar den geest en adat van de bevolking is, dan is rechtszekerheid een kostelijk goed.

En de theoretische opzet van het recht, dat wij aan die „koppensnellers“ brengen is goed: korte verklaring, zelfbestuur, rechtspraak door het zelfbesturende landschapshoofd bij overtredingen en door den Raad van Landshoofden, bij misdrijven en burgerlijke zaken. De overtreder, terecht staande voor zijn eigen hoofden, bij hun onderzoek en uitspraak „geleid“ door den besturende ambtenaar, terwijl rekening gehouden wordt met den adat, zie daar het beeld van een rechtspraak, die kan zijn vlot, overeenkomstig den volksgeest en goedkoop.

„De theoretische waardebeoordeling is goud — de praktische uitvoering behaalt echter dikwijls nog niet de waarde van koper“ en dat is de schuld van onze Westersche wetboeken en onze Westersche opvattingen.

Waar in de gewezen vonnissen werkelijk gelet is op den adat, daar wordt het vertrouwen gewonnen en neemt het aantal aangebrachte en ook dat der burgerlijke zaken toe. Doch waar de besturende ambtenaar alleen het Westersche wetboek en het Westersche rechtsbegrip in toepassing brengt, daar worden de rechtsbehoeften der primitieve bevolking niet bevredigd.

Het is de oude kwestie omtrent het goede en het niet goede van adatrechtspraak, een kwestie, die nimmer uitgevochten is en voorloopig wel niet uitgevochten zal zijn.

De tegenwoordige toestanden op Java zijn echter niet in ieder opzicht het bewijs, „dat westers recht op westersche wijze door westersche juristen toegepast, voor den inlander en de inlandsche maatschappij de juiste, preventieve werking heeft.“

De wijze, waarop in tal van streken van Java de Eur. cultures door den Inlander worden benadeeld, de herhaalde aanvallen op Europeanen, maar ook de terreur, die indische benden op de eigen bevolking uitoefenen, mogen ten deele een verklaring vinden in haat tegen Eur. planters en in een te slap en te weinig wils- en gezagkrachtig bestuur, daarmede kan niet alles verklaard worden. „Een der hoofdredenen moet gezocht worden in het feit, dat het strafrecht voor inlanders, zooals het thans is opgesteld en toegepast wordt, voor den inlander te weinig afschrikwekkende en dus preventie kracht bezit.“

De klacht, dat het voor den Inlander de moeite niet loont om te sparen, daar hij geen oogeblik zeker is van het bezit der bespaarde gelden, wettigt de vraag of de rechtszekerheid niet grooter zou zijn, indien de rechtspraak ware opgebouwd volgens den inlandschen volksgeest en adat en volgens inlandsche begrippen van en behoeften aan recht, en onder een niet-masregelnde Eur. controle ware toevertrouwd aan Inlanders. Onder de „adat“-rechtspraak in de zelfbestuurde streken der buitengewesten is de rechtszekerheid ongetwijfeld veel grooter dan die van den doorsnee kampong-Javaan.

En Schr. meent, dat het vertrouwen van den Inlander in die rechtspraak zich nog duidelijker zou afteekenen, indien de rechters zich meer op inlandsch standpunt konden plaatsen en de vonnissen gewezen werden met ruimere aandacht voor het ook voor niet-primitieven aanvaardbare deel van den adat. Een Inlander brengt een diefstal aan niet omdat zijn rechtsgevoel beleedigd is, maar omdat hij het gestolene weer in zijn bezit wil hebben. Schr. heeft een ambtenaar gekend, die de rechtspraak in die richting leidde en die in de eerste plaats het gestolene terug trachtte te vinden, dan wel den dader tot vrijwillige teruggave van het gestolene of vergoeding van het geleden nadeel trachtte te brengen, en dienovereenkomstig de straf bepaalde. Die recht-

spraak was zeer gewild onder de Inlanders en de boefjes verhuisden naar een andere onderafdeeling voor de uitoefening van hun vak.

Dan haalt Schr. een streek aan, waar veel veediestallen voorkwamen, en waar deze een soort sportvormden, waarvoor de daders zeer verschillend gestraft werden, zonder dat die straffen veel hielpen.

Een oud adathoofd, wien men zijn eigen paarden ontstolen had, begon dat te vervelen en toen hij twee paardendieven te pakken kreeg, liet hij ze volgens den adat levend begraven.

Resultaat: er werden in die streek voorloopig geen paarden meer gestolen, doch het hoofd werd voor vijf jaren verbannen.

Al kan het paardenmiddel van het adat-hoofd niet aanvaard worden, onze westersche rechtspraak en strafbepaling deugde niet, ze had geen preventieve werking, stond te ver van de adat-rechtspraak af. En nu is het juist de taak van een goede en zuivere Inl. rechtspraak om dien afstand te verkleinen en een compromis te vinden.

Daarvoor zullen onze rechtsprekenden, dan wel de westersche leiders van Inl. rechtsprekenden zich veel meer op het standpunt van den Inlander moeten stellen en zich in diens begrippen en behoeften trachten in te leven.

„Een uniforme rechtsbedeeling voor westerling en primitieven oosterling schijnt niet de juiste oplossing te zijn.“

Een Indische wetgevende vergadering.

„De laakbare houding van den Volksraad ten opzichte van het deel der Europeesche pers, dat beschouwd wordt gekant te zijn tegen de idealen van Jong-Indië, bestaande in een uitjouwten daarvan zonder meer, zal ons niet verleiden om dien raad op dat pad te volgen,“ aldus de hr. B o o n, hoofdredacteur van het *Soer. Hbl.* Onafhankelijk en vrij van alle *Strebrei* denkt de redactie haar meening open en eerlijk te blijven verkonden, al mocht Volksraad en Regeering dat minder aangenaam zijn. Aan haat zaaien doet het blad niet mee, en dat deed het ook niet, toen het de Regeering voorlichtte aangaande de verwording van de Inlandsche maatschappij in Kediri, Bantool en Koedoes. Daarom doet het vreemd aan van de Reg. een verkapte bedreiging te hooren aan het adres van een deel der Eur. pers, waarvan het *Soer. Hbl.* met name genoemd werd.

De redactie had verwacht, dat de Reg. den hand-schoen haar door enkele Volksraadsleden voor de voeten geworpen, zou hebben opgenomen en verklaard hebben, „dat, waar ten onrechte het voeren van een eerlijke oppositie door den Volksraad schijnt te worden beschouwd als een laakbare daad, waaruit slechts haat tusschen de verschillende bevolkingsgroepen kan wellen, het door Haar zeer gewaardeerd wordt, dat de zaken van verschillende zijden belicht worden, en dat, mits op zakelijke wijze uitgeoefend, elke critiek op Hare handelingen en op Haar denkbeelden, Haar welkom is.“

Nu de Reg. met een goedkeurend knikje langs dat teeken van uitdaging henen gaat, zal de redactie in de toekomst haar volle aandacht schenken aan de Jong-Indische beweging en zullen de onbaatzuchtige ethici haar in het strijdperk vinden, met open vizier en ridderlijke strijdmiddelen..... ook daar, waar het rappaille om of..... in de arena, ons zou mogen begroeten met gejuif.

Wij zullen sterk staan in den strijd, omdat wij hem zullen voeren zonder hoop op eenig persoonlijk gewin en zonder een zweem van vrees..... Indische Volksraad en Indische regeering!”

De eerste handschoen, dien het *Soer. Hbl.* in het politieke strijdperk werpt is een artikel over: Een Indische wetgevende vergadering.

Een lid der z.g. „Philippine Commission“ ontving bij zijn bezoek aan een der eilanden een verzoekschrift, waarin bij hem aangedrongen werd zijn invloed aan te wenden, om de Philippijnen onafhankelijk te verklaren, op grond, dat „er is een deel van ons volk, dat weet te regeeren, de leidende klasse en er is een deel, dat weet te gehoorzamen, de volksklasse.“

Onder dit licht bezien is Ned.-Indië rijp voor zelfbestuur, de massa, die gehoorzamen zal, is er, en een, in vergelijking met deze minuscule klein deel, dat meent te kunnen regeeren, is er ook. Dat de revolutionaire partijen het oogeblik nabij zien, waarop een Indisch rijk op democratischen grondslag kan worden gevestigd, is geen wonder.

Men spiegele zich aan de Philippijnen, die sedert 1907 in het niet onvoorwaardelijk gelukkig te noemen bezit zijn van een wetgevende vergadering: de *Philippine Assembly* van 81 Phil. leden en de *Philippine Commission*, bestaande uit 9, voor de helft Amerikaansche leden.

GINNEKEN.
Inrichting voor Physische Therapie
„WBRISHOFEN“.
Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.
Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage enz. Behandeling van Zenuwziekten, Rheumatisme, Aandoeningen van Hart- en Adembalingsorganen, Spijsverterings- en Stofwisselingsziekten.
SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.
Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89.
Spreekuur: Vrijdag 12-2 uur n.m. 54

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem
DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925
AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153
GRONINGEN Spilsoezen 13 Tel. 3373.

Middelbare School v. Handel en Administratie
SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderdelen: een H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. van den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en Inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSMA

H. S. VAN HASSELT
Kleermakerij
Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

CRÉATIONS EXCLUSIVES
Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux THÉÂTRE, BAL.
E. H. MERTENS-STRIVALS
DESSINATEUR - BRODEUR
55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages pointés clairs et piissés.
LIVRAISON EN UNE HEURE!

PERRY & CO.
Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM
ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE
129
HUTKOFFERS

MAISON LUERS FRÈRES
HOFLEVERANCIERS
Paleisstraat 6 Amsterdam
LINGERIES
UITZETTEN
Eigen fabrikaat.

MAISON VAN HAL
Hofleveranciers van H.M. de Koningin
Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442
Heeren-en Dameskleeding
uitsluitend Iste klas maatwerk
Engelsche Stoffen
Fransche Lakens
Lid N.V. Verenigde Nederl. Kleermakerijen.

Goud Heeren Anker Remontoir f 40.-
prima uurwerk.
ARMBAND HORLOGES.
GROOTSTE SORTEERING. LAAGSTE PRIJZEN.
J. A. J. REMMERS. Prinsestraat 73a 's-Gravenhage....

van het R. R. raadzaam oordeelen, dan zal hij niet nalaten daartoe een voorstel te doen.

Wij willen hopen dat de wijzigingen in het beheer der kolonie niet zullen liggen in de lijn van de voorstellen der Suriname-commissie, welke voorstellen door den oud-gouverneur, Dr. C. Lely, in de Eerste Kamer (vergadering van 8 Februari 1912) krachtig zijn bestreden.

De begroting werd in de zitting van 11 April, den dag waarop het Paaschrecès inging, na een korte discussie, zonder hoofdelijke stemming door de Tweede Kamer goedgekeurd. Drie oud-gouverneurs van Suriname bevonden zich in de vergaderzaal: Dr. Lely, Minister Idenburg, en de voorzitter der Kamer Mr. Fock.

* * *

Op de vergadering der Koloniale Staten van 29 Januari (zie „Suriname” van 31 Januari), heeft de heer H. J. van Ommeren felle kritiek geöfend op de verpleging van onvermogenen in- en buiten het Militair Hospitaal te Paramaribo. De beschuldigingen aan het adres van den Chef dier inrichting, Dr. Schenk en van de directrice, mevrouw Begemann, zijn van dien aard, dat een onderzoek niet kan uitblijven.

„De Surinamer” van 9 Februari schrijft daarom trent:

„Een freurige beschuldiging heeft het Statenlid de heer Van Ommeren geslingerd naar het militair hospitaal te Paramaribo. Treurig noemen wij haar, omdat daardoor de eer van het hospitaal, dat zulk een goede faam ook in de W.-Indiën bezit, op het spel komt te staan. Treurig, omdat het vertrouwen onzer bevolking in het hospitaal daardoor geschokt, zelfs vernietigd wordt.

In het belang onzer bevolking en van onzen goeden naam in het buitenland moeten wij het vertrouwen uitspreken, dat een onderzoek door het Bestuur worde ingesteld.

De ingebrachte beschuldigingen zijn van dien aard, dat wij ons geweld moeten aandoen om ze onvoorwaardelijk aan te nemen; wij zijn eerder geneigd om te vermoeden, dat misverstand en overdrijving van berichtgevers hier in het spel zijn.

Moge daarom de volle waarheid aan het licht komen. In geval van schuld moeten maatregelen genomen. Ingeval van onware beschuldigingen, moet de onschuld gewroken.”

Inmiddels lezen wij in de Surinaamsche bladen, dat Dr. Schenk de kolonie zal verlaten. Wij hopen dat hij het onderzoek zal afwachten alvorens te vertrekken.

Het is niet zoo heel lang geleden dat mevrouw Wijnaendts Francken—Dyserinch het borstbeeld van oud-gouverneur Van Asch van Wijck wilde weghalen van zijn voetstuk op het plein te Paramaribo, om daarop te plaatsen de buste van mevrouw Begemann.

Moge uit het onderzoek blijken dat en Dr. Schenk en mevrouw Begemann, onschuldig zijn aan het hun ten laste gelegde.

* * *

In ons nummer van 21 November 1918 schreven wij:

„Het volgende korte bericht in „De Surinamer” van 18 Augustus trok onze aandacht:

„Woensdag l.l. is een vrouw, wonende in de Prinestraat, in de galerij door een ouroekoekoelang gebeten.

Door tijdige inenting is zij aan levensgevaar ontkomen.”

Wij zouden gaarne vernemen of de redactie van het blad den tweeden zin voor hare rekening neemt. In de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië” hebben wij er het artikel „Snekikoti” (inenting tegen den beet van vergiftige slangen) op nagelezen en wij zijn van meening dat de doeltreffendheid van de kunstbewerking alles behalve vaststaat. De ouroekoekoelang behoort tot het zeer vergiftige geslacht *Lachesis*, maar bij herhaling is ons in Suriname gebleken, dat de bevolking de slangen zeer slecht van elkander onderscheidt en dikwijls onschuldige slangen voor vergiftig aanziet.”

„De Surinamer” is zoo vriendelijk in het nummer van 2 Februari, hierop het volgende bescheid te geven:

„Wij nemen de tweede zin zeker voor onze rekening, daar het feit vaststaat.

Dat het „snekikoti” doeltreffend is, blijkt ook uit het feit dat de Indianen algemeen het gebruiken. Een Indianenkapitein verzekerde ons, dat de Indianen gewoon zijn het middel uit- en inwendig te gebruiken. Het beste is „snekikoti” inwendig in te nemen, bij voorkeur met een slok sterken drank, daar het poeder zich dan vlugger door het geheele lichaam verspreidt.

Het zijn ook vaststaande feiten, dat personen, die ingeënt waren, geen noemenswaardig letsel onderonden van een vergiftige slangebeet (ouroekoekoelang), dat zij vergiftige slangen in hun hand hielden, die zich eerst onrustig toonden, en daarna languit aan de hand gingen hangen.

Is de doeltreffendheid der inenting onfeilbaar? Daarop een antwoord te geven is moeilijk. Er worden gevallen genoemd, dat ingeente personen gestorven zijn ten gevolge van een slangebeet. Maar men zou moeten weten, hoelang de laatste inenting

geleden was. Want de inenting behoudt hare volle kracht slechts een half jaar; en minstens elk jaar zijn de Indianen gewoon, haar te vernieuwen, of een nieuw poeder in te nemen.

In het bovengenoemde geval werd de inenting toegepast nadat de slangebeet geschied was. Wij kennen meerdere gevallen, dat personen, die door een zeker giftige slang gebeten waren, gered zijn door onmiddellijke inenting.

Willen wij daarom niet uitmaken, of de inenting onfeilbaar werkt, toch meenen wij het boven allen twiifel verheven, dat het gebruik van „snekikoti” inderdaad doeltreffend, is en velen reeds van een wissel dood behoed heeft.”

Wij stellen ons voor bij gelegenheid op deze kwestie terug te komen.

* * *

„Suriname” van 7 Februari schrijft onder het hoofd: „Een rijke vondst”: „Gisterenmiddag is per trein aangebracht een stuk goud, wegende 5800 gram, gevonden op het plaser der Mij. Sarakreek (vroeger gebrs. Barnett). Dit stuk woog oorspronkelijk 6300 gram, maar een stuk werd er van afgeslagen.

De vondst geschiedde door twee onderhuurders, met name Grant en Johnson.

Zij waren op het plaser werkzaam, maar hadden geen succes op hun eigen plaatsje. Een paar kameraden, die in December opbraken, gaven hun vergunning op hun plaatsje te werken en daar deden zij de ontdekking. Grant had er evenwel niet veel plezier van. De man overleed onlangs tengevolge van de griep.”

Wettigt zulk een vondst, zouden wij vragen, niet een nauwgezet onderzoek der vindplaats door een bekwaam mijnningénieur?

* * *

In de April-aflevering van „De Indische Gids” een verhandeling van den heer M. Joustra, over *Volksonderwijs en „Volks” onderwijs* waaruit wij — via de *N. R. Ct.* van 9 April, Ochtendblad A — het volgende knippen, omdat het o.i. tot zekere hoogte ook van toepassing is op Suriname:

„Schr. voor zich ziet weinig verband tusschen volksonderwijs en landbouw en bedrijf (economisch leven) dan alleen dit zeer algemeene, dat onderwijs de grondslag van allen vooruitgang moet uitmaken. Hij zou willen adviseeren: laat bij de inrichting van het volksonderwijs de gedachte aan verband met landbouw en bedrijf varen.

Men wille niet te veel op eens en stelle zich, wat het volksonderwijs betreft, nog voor geruimen tijd tevreden met eenvoudige, niet te veel omvattende leerstof, gevarieerd naar het standpunt, dat de bevolking op de trap van beschaving en ontwikkeling inneemt, maar zich verre houdende van een opzettelijke voorbereiding tot vakonderwijs. Deze voorbereiding zij, daar waar ze noodig blijkt, overgelaten aan het zich bij het volksonderwijs aansluitende onderwijs”.

* * *

De *N. R. Ct.* van 13 April, Ochtendblad A, ontleent aan de *Java Bode*, het volgende bericht:

„De landbouwleeraar, de heer Smits, zal waarschijnlijk met eene regeeringsopdracht naar Amerika gezonden worden, teneinde aldaar speciaal in Californië de rijstcultuur te bestudeeren als groot landbouwbedrijf, dus niet als sawahwerk, doch als cultuur op vlak terrein, waarbij zooveel mogelijk machinale hulpmiddelen toegepast kunnen worden, zooals machinaal oogsten, enz.”

Misschien kan te zijner tijd ook Suriname profiteren van deze studiereis. De landbouwverenigingen in Suriname zullen goed doen deze aangelegenheid in het oog te houden.

* * *

Naar men aan de *N. R. Ct.* van 9 April meldt, zal binnenkort de eerste aflevering verschijnen van *Mudato*, het geïllustreerde tijdschrift van de gelijknamige vereniging, welke zich ten doel stelt de kunsthistorisch-aesthetische studie van de muziek, de dans- en toneelkunst van Oost- en West-Indië. Nagenoeg alle vakgeleerden op dit gebied zijn als medewerker toegetreden.

* * *

Naar aanleiding van het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begroting voor 1919, geeft *Het Vaderland* van 9 April, Avondblad B, onder het hoofd „Wend het roer!” belangrijke beschouwingen, die zoewel hier als in de kolonie zeer de aandacht zullen trekken.

Onze ruimte gedooft niet daaruit aanhalingen te doen. Slechts deze ééne: „Met uitzondering van het Hollandsche element, is geheel de Surinaamsche ambtelijke en niet ambtelijke wereld een nauwsamenhangend weefsel van familie belangen, behartiging en regering.”

„Geheel de ambtelijke en niet ambtelijke wereld!” — Wie heeft den schrijver dezen onzin wijs gemaakt?

Hoe dikwijls hebben wij in de kolommen van het *Koloniaal Weekblad* niet moeten wijzen op te veel verdeeldheid in de Surinaamsche maatschappij!

* * *

**Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek**

WALDORPSTRAAT 16—22
’s-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.

Inrichting voor Complete Meubilerij
N.V. „L. P. SMULDERS’ MEUBELFABRIEK”
Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... Matrassen

INDISCHE
UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHE**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Z. H. V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringbank, Weteringka de 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premieën voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering.

ACTIEVE VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD.

De in ons vorig nummer toegezegde aanhalingen uit „Bloesem en Vrucht”, moeten wij tot een volgend nummer uitstellen.

Curaçao.

In de jongst ontvangen Curaçaosche bladen lezen wij: „De pogingen om tot een leergang voor zeevaartkunde op ons eiland te geraken zijn met goeden uitslag bekroond. De gouvernementsleergang is 3 Februari geopend in een der lokalen der Hendrikschool met een twintigtal leerlingen, die voldoende lager onderwijs hebben genoten. Na de opening hebben zich nog meer liefhebbers aangemeld die echter geweigerd moesten worden wegens te jeugdigen leeftijd of omdat ze nog geen zesklassige school voor G.L.O. doorlopen hebben. We vertrouwen, dat deze eenjarige leergang goede uitkomsten zal hebben, waarmede de scheepvaart in onze haven in de toekomst haar voordeel zal kunnen doen. De heer C. Hoek, loods alhier, is met de lessen belast, het toezicht is opgedragen aan den Inspecteur van het onderwijs. Aan het eind van het jaar wordt een examen afgenomen; aan de geslaagden wordt een getuigschrift uitgereikt.”

Nadat de booten van de Leyland- en de Harrisonlijnen onze haven gedurende langen tijd niet bezocht hebben, is 19 Febr. j.l. het s.s. „Asian” van eerstgenoemde lijn hier aangekomen met eenige lading voor Curaçao, en wordt erstdaags een Harrison-boat verwacht. Zoo komt er leven in en wij heeten deze oude bekenden een hartelijk welkom.

De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond hield 15 Febr. j.l. op de terreinen van de Tennisclub in het Riffort, hare jaarlijksche algemeene vergadering, die door den Gouverneur, vergezeld van zijn adjudant, en verder door vele leden met hunne dames en uitgenoodigden werd bijgewoond.

Onder de tonen van het volkslied, dat door de aanwezigen staande werd aangehoord, werd de Gouverneur ontvangen en binnengeleid.

Nadat het strijkorkest van de korps muziek nog een vroolijke marsch had doen hooren, opende de voorzitter, de heer C. S. Gorsira J.P.Ez., de vergadering met een toespraak, waarin hij het doel van de bijeenkomst uiteenzette en van de gelegenheid gebruik maakte om den Gouverneur namens de Groep een behouden reis naar het Vaderland toe te wenschen en dank te betuigen voor de door de Groep ondervonden medewerking. Nog werd op voorstel van den voorzitter onder toejuiching der vergadering den Heer Gouverneur Nuyens het eereidmaatschap van de Groep aangeboden.

Nadat de secretaris, kapitein Bierman, verslag had uitgebracht van de werkzaamheden der Groep gedurende 1918 en de voorzitter vroeg of iemand der leden het woord wenschte, maakte de Gouverneur hier van gebruik om met een kort woord den voorzitter te bedanken voor de tot hem gerichte woorden, verklaarde met genoegen het hem aangeboden eereidmaatschap te aanvaarden en sprak de beste wenschen uit voor den bloei en het werk van de Groep. Ook deze woorden werden door handgeklap opgevolgd.

Vervolgens kwam aan het woord de heer J. H. Holtappel, leider der Radio-telegrafische proefnemingen, die een hoogst belangrijke lezing hield over „De ontwikkeling van de draadloze telegrafie in de laatste jaren”.

Spreker begon met een kort overzicht te geven van de behaalde resultaten sedert de eerste toepassingen. Was voor 20 jaar 50 K.M. reeds een aardige afstand, thans geldt 10.000 K.M. voor niets abnormaals. Daarna volgde een vergelijking tusschen de golven op een wateroppervlak met de radiogolven in den aether die de signalen overbrengen, terwijl enkele getallen van de voorplantingssnelheid in golfengete werden gegeven om den toehoorders daarvan eenig idee te geven.

Daarop werd overgegaan tot de technische ontwikkeling van de radio-telegrafie, werden de nadeelen van het eerste Marconisysteem behandeld en waarom men toen geen grooter afstand kon bereiken. Met teekeningen verduidelijkt kregen achtereenvolgens het Braunsche systeem, de roteerende Marconivonk, de Wiensche Huitvonk en beurt en werd het onderscheid aangegeven tusschen gedempte en ongedempte zenders. Nu werden deze laatste behandeld met name de Poulsen booglampen en de machinezenders. De kathodelampen zenders werden later besproken.

Nadat de voornaamste soorten van zenders afgehandeld waren, werd tot de ontvangers overgegaan en de ontvangst van gedempte golven op kristaldetector het eerst besproken en de werking van detector en telefoon uiteengezet alsmede het ontstaan van den toon in de telefoon bij de vonkzenders. Even werd stilgestaan bij het zoogenaamde resonantie principe, het afstemmen en den invloed van zelfinductie en capaciteit op de golfengete en hoe die bij den ontvanger gemakkelijk kan worden veranderd.

Na de pauze werd de werking van de Kathodelampen uitvoerig uitgelegd en hoe deze lampen zowel als detector, als versterker en als zender dienst kunnen doen. Enkele schakelingen van Audions en versterkers

werden besproken, het verschil tusschen laag- en hoogfrequent versterkers aangegeven en ten slotte de zoogenaamde zwevingsontvangst, volgens welk systeem op Daniel de transatlantische berichten worden opgevangen, uitgelegd.

Na een korte behandeling van de richtingsbepaling door het systeem Bellini Tosi, het combineren van radio met het onderzoekloksignaal voor plaatsbepaling alsmede de luchtstoringen en enkele merkwaardige verschijnselen bij de overbrenging der radiosignalen bij nacht, gaf de spreker nog een overzicht van de thans behaalde afstanden waarbij o.a. bleek dat het station te Daniel zelfs Guam, een niet al te sterk station op 15.000 K.M. afstand 's nachts goed ontvangt.

Ten slotte volgden enkele opgaven omtrent het in Nederland in bouw zijnde krachtstation dat de communicatie met Indië zal bewerkstelligen.

In de „Amigoe” van 15 Febr. j.l. lezen wij: „10 Febr. j.l. kwam alhier aan met de „Estelle” de Z. E. Moeder Regina van S. Martin, die, na eenige dagen alhier vertoefd te hebben, Donderdagavond naar Aruba vertrok, waar zij aan het hoofd van het op te richten ziekenhuis komt te staan.

Meer dan 30 jaar heeft Moeder Regina haar ijvervollen arbeid op S. Martin verricht. Zij is de stichteres van het St. Jozefsklooster aldaar en van het St. Maria-klooster op Aruba.

Tusschen de club „Sarto” van het St. Thomascollege en een groep der leerlingen van de Hendrikschool, heeft Zondag 9 Febr. j.l. op het sportterrein van Mundo Novo een voetbalwedstrijd plaats gehad.

De door de firma S. E. L. Maduro & Sons uitgeloopte prijs bestaande uit een verguld zilveren medaille, werd toegekend aan het elftal van het St. Thomascollege.

PERSONALIA.

Aan den adjunct-commies P. Th. Krafft, thans op wachtgeld, is wegens fysieke ongeschiktheid, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan den bode bij den Kolonialen Raad en ter Gouvernements-Secretarie Louis Leend is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan den seinmeester op het fort Nassau, A. P. H. A. S. selmeijer, is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den Griffier bij den Raad van Justitie en het kantongerecht, enz. op St. Eustatius, B. I. Mussenden, thans met verlof te Brooklyn, is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Victor Martis is eervol ontheven van zijn tijdelijke aanstelling als bediende op het laboratorium van den openbaren gezondheidsdienst, en benoemd tot bode van de Gouvernements-Secretarie.

De bode ter Administratie van financiën, Johan Leend, is tevens benoemd tot bode van den Kolonialen Raad.

Het oog
van de meest geroutineerde typiste heeft reeds lang ontdekt, dat de

Monarch
Wahl
schrijfmachine
ongeevenaard is.

HOOPDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM - ROTTERDAM.
DEN-HAAG

GENERAAL EGBERT HANIASCHOOL
OPGERICHT 1900.
Regentesselaan 325-327 - Telef. H. 5163
'S-GRAVENHAGE.

Volledige opleiding Stenographie „GROOTE”, Machineschrijven, Boekhouden, Talen, Schrijven, enz. enz. Zeer billijke conditiën Jaarlijks ruim 200 geslaagden. Op 1 Februari j.l. slaagden alle 75 leerlingen, die examen deden, zowel voor de Moderne Talen als voor Nederlandsche Stenografie. Inlichtingen en prospectus gratis.

Voor Cursussen, zoowel voor beginnenden als gevorderden, die 1 Mei aanvangen, is de gelegenheid tot inschrijving geopend tot 29 April a.s.

Spreekuren Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag van 9^{1/2}—11^{1/2}, van 1^{1/2}—3^{1/2} en van 6—8^{1/2}.

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten
(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)
bij de
N.V. Electro-Technisch Bureau
v.h. **W. HAAXMAN & Co.**
gevestigd te **AMSTERDAM, Singel 176.**
Bijkantoren: **DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.**
NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.
INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

A. C. ZWANG Azn
Veemarktstraat 40 Telefoon Interc. No. 315.
BREDA
Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

GEBS. VLES - LEIDEN
Kleermakerij
BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen
in groote keuze voorradig.
Uitrustingen voor Indië

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres **Heerengracht 435-437**
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM Telefoon 309 Noord

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Fonds-Sama-Rasa“. De *Bromortani* maakt melding van de oprichting te Solo van dit fonds, waarvan de statuten o.m. het volgende bepalen: art. 2. Het doel van de vereeniging is om langs wettelijken weg de belangen van land en volk van Ned.-Indië te behartigen en te bevorderen, opdat ten slotte zoowel van de bevolking als van de Regeering, van den werkgever-kapitalist als van den werknemer-arbeider de wederzijdsche belangen tot hun recht komen. Art. 3. Om dit doel te bereiken, zal men:

a. op verschillende plaatsen vergaderingen beleggen, waar de gevoelens van en over de bevolking geuit kunnen worden, opdat ook zij den toestand van het land begripen kan.

b. Trachten te bevorderen 1°. het begrip algemeen belang; 2°. het verkrijgen van volksonderwijs; 3°. id. van volksrechten; 4°. id. van den moreelen en materielen welstand van de bevolking in het algemeen.

c. Steun verleen, financieel, lichamelijk en geestelijk, zonder onderscheid van ras, aan allen, die in moeilijkheden verkeeren en lichamelijk of geestelijk getroffen zijn, doordat zij bovenbedoelde algemeene belangen voorstaan en behartigen.

d. Een orgaan uitgeven.

e. Zich in verbinding stellen met andere vereenigingen, zoowel in als buiten Ned.-Indië.

Meisjes-opvoeding. De *Wederopbouw* betreft het, dat het onderwijs, dat aan de Inlandsche meisjes gegeven wordt, haar slechts verstandelijke kennis en ontwikkeling bijbrengt en geen werk maakt van de opvoedende elementen van haar eigen kultuur, zooals eigen letterkunde, zang, danskunst, muziek, enz. Waarom wordt aan het Inlandsch meisje geen opvoeding gegeven zooals in Japan? Daar leeren de meisjes lezen, schrijven en moderne wetenschappen, maar krijgen ook onderwijs in de literatuur, muziek en de danskunst van het land.

Hard tegen hard. De *Kemandang Djawi* heeft bezwaar tegen de artikelen 154 en 156 van het Strafwetboek, waardoor de pers geheel en al aan banden wordt gelegd. De pers toch is het eenige orgaan om de gevoelens van het volk te vertolken, nu te meer, waar men over den gang van zaken niet tevreden is. Indien — zoo besluit de schrijver — de Regeering geen verbetering brengt in den maatschappelijken toestand door van richting te veranderen, zal het hard tegen hard moeten gaan.

Een Bestuursconferentie. De *Medan Pertemoean* geeft een verslag van een op 29 November 1918 door den resident van Sumatra's Westkust gehouden bestuursconferentie, waarin dit bestuurshoofd o.m. het volgende gezegd heeft:

a. De komst van den heer Liefrinck heeft het bestuur dicht bij het volk gebracht dan vroeger het geval was.

b. Een voornaam ding is, dat men nu voor de waarheid durft uitkomen en niet morrend slikt, wat in strijd met de wetten is.

c. Niets houden wij verborgen, alles is gericht op den vooruitgang van land en volk, zij het ook langs verschillende wegen en op verschillende manieren.

d. Wij hebben slechts één verzoek tot u allen, n.l. om ronduit met uwe bezwaren voor den dag te komen.

e. Aan de volksleiders werd den raad gegeven, om geen aanleiding te geven tot slechte handelingen, want niet uit het oog mag worden verloren, dat de bevolking, zij het ook, dat zij wakker geworden is, toch nog uit heterogene bestanddeelen bestaat.

f. Het bestuur is oprecht en sterk genoeg om iedereen, wie ook, toe te laten voor zijn meening uit te komen onder zijn eigen verantwoordelijkheid.

g. Noodig is het, het volk tot eendrachtelijke samenwerking op te wekken, opdat het in staat zij de komende moeilijkheden in het leven te overwinnen.

h. Een ieder zij op zijn „qui vive“, want overal liggen reeds groote kapitalen gereed om groote winsten te maken. Het is noodig, dat het Inlandsche volk conferenties houdt en vereenigingen en vennootschappen opricht.

i. Laten wij hopen, dat de Regeering in haar beurs zal tasten en aan het volk van Sumatra, dat vooruit wil, middelbare scholen zal geven.

Anti-Sneevliet. De *Neratja* beschouwt de externalisering van Sneevliet als een goede toepassing van de regeeringsmacht. Dat hij, Sneevliet, vele slechte toestanden aan het licht gebracht heeft, dient geprezen te worden, maar het is gebleken, dat hij niet in het belang van het volk gehandeld heeft. Hij heeft onrust verwekt en troebelingen veroorzaakt, maar niet den weg aangewezen tot verbetering van de toestanden. De Inlandsche beweging heeft de I.S.D.V. niet noodig om rustig haar weg te volgen tot bereiking van haar doel. Maar de Regeering dient duidelijk uit te doen komen, dat de maatregel genomen is in het belang van het volk en niet om een lastig persoon uit den weg te ruimen. Laat de Regeering evenwel in de eerste plaats beginnen met alle slechte toestanden te doen verdwijnen en alle meten met twee maten onder de inwoners van Ned.-Indië op te heffen.

Van der Jagt uit den tijd. Hetzelfde blad (*Neratja*) brengt nog eens in herinnering de vele heftige aanvallen van het volksraad-lid van der Jagt op de *Sarekat Islam* en op den S.I.-leider, *Tjokroaminoto*.

Daarop is verontwaardiging gevolgd, zoowel in de pers (Bataviaasch Nieuwsblad) als van de zijde van de ambtenaren B. B. (Stibbe). De redactie van de *Neratja* teekent hierop aan: De heer van der Jagt hoopte nog, dat de Javaasche edellieden hem zouden bijspringen in het idee, dat zij zich ongerust zouden maken over de liberale strooming van dezen tijd. Maar de rede, door den *Prang wedono* gehouden, heeft aangetoond, dat hij zich deerlijk vergist heeft. De laatste riethalm, waaraan hij zich vasthield, brak en hij werd onverbiddelijk met den stroom meegevoerd. *Kasian!* Duidelijk blijkt het — alzo de redactie — dat de heer van der Jagt als reactionair, uit den tijd is.

De Nieuwe Koers. Uit het regeeringscommuniqué aan den Volksraad, blijkt thans ten duidelijkste, dat het de ernstige bedoeling van de Regeering is om de rust en orde in het land zoo krachtig mogelijk te handhaven en het volk te beschermen tegen ongewenschte ophitsing, zoomede om volle bewegingsvrijheid te verleen, opdat des te spoediger van vooruitgang sprake kan zijn. Deze nieuwe politiek zal natuurlijk de algemeene goedkeuring wegdragen en tot tevredenheid stemmen, als nu ook spoedig blijken mag, dat het der Regeering ernst is met hare beloften. (*Neratja*).

Emigratie. Hetzelfde blad schrijft, dat dit het eenige middel is om tegemoet te komen aan het gebrek aan levensmiddelen, vooral aan rijst. De Javaasche kolonie in de kampongs levert het bewijs, dat de Javanen zich wel in de-buitenbezittingen willen vestigen. Het bewijs is hierdoor ook geleverd, dat de landverhuizers meer welvaart genieten dan in hunne dessa's op Java en dat een Javaasche kolonie meer rijst kan verbouwen dan voor eigen gebruik noodig is. De schrijver geeft in overweging een *Centrale dienst voor kolonisatie* in te stellen, *koloniatiebanken* op te richten en voor de emigratie propaganda te maken op alle 2e klas en dessascholen, ook op andere plaatsen, zoo mogelijk niet door het B.B. maar door B.O. en S.I.

Een Bindmiddel. Het gebruik van het Arabische letterschrift is volgens de *Neratja* één der bindmiddelen van den Islam in Malaysia en daarom zeer aan te bevelen. De spelling in het Latijnsch letterschrift is voor de verschillende talen verschillend, terwijl met de Arabische karakters geen vergissing mogelijk is in de uitspraak.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
DAGELIJKS RIJSTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE“
Amsterdam
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Palace Hotel - Hilversum
Telefoon 21
Familie-Pension 1ste Rang
Het geheele jaar geopend
D. VAN DIJK.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON“
voorheen BLOEMINK
APELDOORN.
De meest bekende inrichting ter plaatse
Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

Grand Hotel Restaurant
„Central“
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & Z

Hôtel „de Oude Doelen“
en
Pavillon „Oude Doelen“
DEN HAAG - SCHEVENINGEN
Restaurant de tout première ordre.
Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert
American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Dejeuners, Dinners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN
Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060
Uitzenden van Dinners van af 90 cent.
Meermalen bekroond. C. JENNER

RESTAURANT 1^e ETAGE, Ingang No. 17. Tel. Int. 2479
Plat du jour Dinners A la carte
RESTAURANT KNAPPSTEIN
VLAMINGSTRAAT 15-17 - 's-GRAVENHAGE
PARTERRE: LUNCHROOM. INGANG No. 15. KOUDE EN WARMESPIJZEN
134

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.
135 KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS

AMPHION
Tea-Room American-Bar Restaurant
Heerengracht 48, 's-Gravenhage
Restaurant op de 1ste Etage
Orchestre Tzigane Dinners et Soupers
... Cuisine française ...

Verkeerde Privilegiën. Hetzelfde blad oefent felle kritiek uit op het toekennen aan de Inlandsche ambtenaren van privileges, welke feitelijk voor hen geen waarde hebben. Zij teren er op, verliezen de energie tot consolidatie van hun vermogen, terwijl zij na hunne pensionneering als parasieten van de maatschappij den tijd doorbrengen. Als het slechtste worden door den schrijver aangemerkt: de vrijstelling van belasting en heerendiensten, de erfopvolging, het forum privilegium. En belachelijk noemt hij het reglement op de verplichtingen, titels en rangen der regenten.

Nog meer Ellende. Het antwoord door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur in den Volksraad gegeven in zake de particuliere landerijen, wordt in de *Neratja* als een zwakte der Regeering beschouwd wat betreft de regeling van de particuliere landerijen-kwestie. Met recht mag gevraagd worden: zullen de landheeren, nu zij hun macht en de zwakte der Regeering kennen, niet met te meer gestrengheid tegen de opgezeten optreden? En moeten dezen in afwachting van de teruggave der particuliere landerijen maar aldoor nog meer ellende te verduren hebben totdat.....

Volkscbibliotheken. In de *Neratja* is opgenomen een bericht namens de Commissie voor de Volkslectuur, dat reeds geruimen tijd besloten is tot de oprichting van volksbibliotheken, ook in de gewesten buiten Java en Madoera, maar dat de Europeesche oorlog verhinderd heeft de plannen ten uitvoer te brengen.

Industrialisatie? Naar aanleiding van de besprekingen in den Volksraad omtrent bevordering van de Inlandsche nijverheid en uitbreiding van den padi-aanplant en tweede gewassen tot bestrijding van den hongersnood, wordt in de *Neratja* aangetekend, dat Jhr. van Reigersberg Versluys betoogd heeft, dat in de eerste plaats de Europeesche fabrieksnijverheid bevorderd moet worden en dat aan de Inlanders de gelegenheid gegeven moet worden zich op de fabrieken te bekwaamen. Dit ligt geheel in de lijn der Hollanders, die ons steeds voor oogen gehouden hebben dat alle vooruitgang slechts geleidelijk geschiedt. Maar zullen de Hollanders van zelf het veld ruimen, indien de Inlanders zelf fabrieken zullen oprichten? Of zullen zij, de Hollanders, met de Inlanders gaan concurreeren? En zullen de Inlanders dan over dezelfde eigenschappen kunnen beschikken om de Europeesche industrie te onderneemen? De Europeesche eigenschappen zijn gebaseerd op *onverzadelijkheid* en het levensdoel van de Europeanen is het verwerven in de eerste plaats van een groot vermogen. De levensbeschouwing van de Inlanders is daarentegen gebaseerd op *verrijking van het gemoed*. Zij vragen slechts voldoende middelen om te kunnen leven. De Westering zoekt „fortuin“, de Oosterling zoekt „eten.“ De schrijver acht het beter om den landbouw te bevorderen om naar behooren in het levensonderhoud te kunnen voorzien eerst, wanneer er geen hongersnood dreigt, eerst dan kan er aan bevordering van de industrie gedacht worden, in de eerste plaats echter de reeds bestaande Inlandsche industrie.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ongeregeldheden in Tangerang. Hierover (zie ook vorig weekoverzicht) deelt de *Perniagan* alsnog de volgende bijzonderheden mede: Op den tweeden Zondagochtend omstreeks 10 uur kwamen ongeveer een paar honderd Inlanders, meerendeels afkomstig van het land Karawati, in het Chineesche kamp te Tangerang, waar zij een Chineesche toko binnendrongen voorgevende rijst te willen kopen. Ofschoon het den Chineeschen tokohouder al vreemd voorkwam, dat een paar honderd Inlanders en wel op Zondag, tegelijk rijst kwamen kopen, begon hij toch te verkopen. Nauwelijks echter was hij met den verkoop begonnen, of de Inlanders begonnen meer en meer op te dringen en lang duurde het niet, of de belhamels sloegen over tot rampassen. Het geringe politiemachtje, dat Tangerang rijk is, werd te hulp geroepen, doch met het oog op de groote meerderheid van de belhamels, nam de politie niet anders dan een afwachtende houding aan, totdat de uit Batavia gerequireerde politionele hulpstroepen zouden zijn gearriveerd. Lang lieten dezen niet op zich wachten. Spoedig kwamen drie politie-auto's aangesnord, waarin, behalve de versterkingstroepen, ook gezeten waren de assistent-resident van der Meer en de hoofdcommissaris van politie van Rossem. Bij het zien van de eerste auto zette een groot deel van de belhamels het reeds op een loopen. Ten einde een „algeheel verloop“ te voorkomen, werd oogenblikkelijk de pasjar afgezet, alsmede de weg tegenover de woning van den controleur. Een twintigtal der belhamels, bij wie rijst gevonden was, werd in speciale bewaking genomen, teneinde een onderzoek te kunnen instellen, wie de eigenlijke opzetters van de beweging geweest zijn. Vermoed wordt, dat het de bekende S. I.-er Hassan geweest is, die reeds meer op zijn kerfstok moet hebben. De assistent-resident heeft hem toen tenminste uitdrukkelijk aan het verstand gebracht, dat indien ongeregeldeheden mochten uitbreken, hij de eerste zou zijn, die achter slot en grendel zou worden gezet. En daarmee was feitelijk de geheele perikara afgelopen.

Toen wij — alzoo de verslaggever — op de „plaats

des onheils“ arriveerden, zaten alle rijsteters reeds gemoedelijk gehurkt langs beide kanten van den weg, geflankeerd door politieopzieners en agenten, terwijl ook eenige commissarissen de wacht hielden. Het verhoor der twintig „speciaal bewaakten“ was in volen gang. Veel leverde dit echter als gewoonlijk niet op. In totaal waren vijf zakken rijst (welke per slot van rekening nog buiten den maximum-prijs vielen ook) gerampast. Tegen drie uur vertrok de eerste politieauto reeds weder naar Batavia; de anderen zouden spoedig volgen. Alleen een twintigtal gewapende Inlandsche agenten te fiets, die juist op weg waren naar Tangerang, zouden ter versterking der Tangerangse politie achterblijven, ten einde op eventualiteiten voorbereid te zijn. Momenteel echter was alles volkomen rustig en men dacht ook niet, dat de rust weder verstoord zou worden.

Het blad vernam verder over den toestand in Tangerang, dat in verband met het feit, dat op enkele plaatsen in de omstreken van genoemde plaats groepen Inlanders ten getale van tachtig tot honderd man bij de Chineesche landbouwers binnendrongen, zoogenaamd om padi te vragen, doch in werkelijkheid om padi op te eischen, eventueel te rampassen, de controleur van Tangerang politieversterking uit Batavia aanvraag, om in de omstreken van Tangerang tot circa negen paal boven Tangerang te laten patrouilleren, teneinde zoodoende rampaspartijen te voorkomen. Deze versterking werd bereids gezonden.

Sneevliet. De *Djawa Tengah*, hoewel over het algemeen zich niet kunnende vereenigen met het optreden van Sneevliet, keurt de beslissing der Regeering om hem het land uit te zetten af, daar deze handeling zwakte beteekent en vrees verraadt voor de aanvallen van Sneevliet. Het verbanningsbesluit werkt daarbij als olie op het Indische bewegingsvuur. Alzoo de schrijver.

De *Warna Warta* verklaart, dat de vreugde in Indië verwekt door de intrekking van het verbanningsbesluit van *Soewardi Soeradinigrat* aanmerkelijk getemperd is door het leedwezen veroorzaakt door de verbanning van Sneevliet. Zal de temperatuur van de S. I.-beweging zonder Sneevliet ook aanmerkelijk dalen? De schrijver durft dienaangaande geen voorspelling te doen.

Een Indisch Parlement. In laatstgenoemd blad is opgenomen een hoofdartikel van *Tjiptomangoen Koesomo*, waarin deze een uitlegging geeft van de beteekenis van een Parlement voor Indië. Als het zoover gekomen is, schrijft hij, zullen wij zelf onze wetten maken. Ons belang brengt mede, dat deze wetten goed zullen zijn en dat ons land vooruit zal gaan. Nederland behoeft er zich niet mede te bemoeien, want al zijn de leden der Tweede Kamer ook nog zoo knap, van onze nooden en behoeften hebben zij geen verstand. Slechts het buitenlandsch beleid kan aan Nederland worden overgelaten. De schrijver acht een parlement van 500 leden noodig. Het kiesrecht daartoe dient te worden gegeven aan allen, die lezen en schrijven kunnen, ook aan de vrouwen.

Chung Hwa Hui. *

Op verzoek van de Chineezervereeniging heeft de heer J. J. L. Duyvendak, lector in het Chineesch aan de Leidsche Universiteit, in Den Haag een lezing gehouden over: „De ontwaking van China“. In zijn openingsrede verklaarde de heer Oei Kiauw

* Van bevriende zijde werd ons het volgende verslag ter plaatsing toegezonden. Red.-Comm.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 90
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

HAAGSCHE Assurantie..... **BRAND** enz. 1805
Compagnie voor **BRAND** van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Honkong en Shanghai. 120

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING 60

Wij verzekeren U tegen alle schade, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.
BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 100 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . f 4.050.000.—
RESERVE ca. f 850.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 72

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM. Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.

de Fr. dan naar de Eng. zijde over te hellen, la Dépêche coloniale van 21 Maart geeft cijfers, welke de meerdere aanspraken, die Fr. ook op andere wijze zou kunnen bijbrengen, uitdrukken.

De algemeene handel ging in 1905 de 687.000 fr. niet te boven; vijf jaren later was hij tot 1.500.000 fr. gestegen. In 1913 overtrof hij de 2.150.000 fr. De oorlog heeft de toename van uitvoer en invoer niet belet. In 1914 wees 4.744.000 fr. aan, 1917 kwam tot ruim 7.636.000 fr.

Van dit laatste cijfer kwam 4.638.000 fr. aan den uitvoer, en ongeveer 3.000.000 fr. aan den invoer. Verdeeld over de twee voogden kreeg:

de Fransche handel:	
uitvoer	fr. 3.885.281
invoer	„ 2.060.368
totaal.....	fr. 5.445.649
de Britsche handel:	
uitvoer	fr. 1.253.222
invoer	„ 937.872
totaal.....	fr. 2.191.094

De herten in Nieuw-Caledonië.

Als de reis niet zoo lang was zou de jacht in Nieuw-Caledonië aan vele jagers een dorado aanbieden. De bevolking, die veel overlast ondervindt van de talrijke hertenkudden zou hun nog dankbaar zijn ook. De plantages en weilanden hebben vaak veel te lijden van de herten, die er toch eerst in 1880 zijn ingevoerd. Is ongeveer dezelfde geschiedenis als die van den invoer van eenige konijnen in Australië, die zich daar ook tot een plaag voor eenige streken hebben vermenigvuldigd.

Bij goed georganiseerde exploitatie van de herten-opbrengst zou een stelselmäßig opgezette jacht vermoedelijk loonend kunnen worden. Vleesch is voor conserven zeer geschikt en zou dus kunnen worden uitgevoerd. De huid kan nuttig gebruik vinden, zij wordt b.v. in Japan reeds gebezigd voor sandalen. Het aantal uitgevoerde herten bedroeg in de laatste jaren gemiddeld een 1000 tal, dit is echter veel hooger op te voeren. De jeugd in Caledonië beoefent de jacht wel als een prettige sport; zoo kan men in Nouméa Zondags een gezelschap met een 20 à 30 tal herten zien thuis komen. Maar dat helpt niet om een einde aan de plaag te maken.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Berichten van den Sint-Claverbond.

Pastoor G. Jonckbloet opent de eerste afl. van jaarg. 1919 der „Berichten“ met eene levensbeschrijving van den eerwaarden pater Arnold van der Velden S. J., die in Dec. des vorigen jaars tengevolge van de Spaansche ziekte te Larantoka (eiland Flores) is overleden. Het is schokkend te vernemen dat behalve deze geestelijke, nog binnen weinig dagen tijds aan dezelfde ziekte en op dezelfde plaats bezweken de pastoors Baack en Karsten en broeder Meeke, waarmede de R. K. Missie aldaar geheel is uitgestorven. — Pr. M. Timmers brengt het 300-jarig bestaan van Batavia, op 30 Mei a.s., in herinnering. — Onder het opschrift „Praatjes over Djokja“ schrijft Fr. P. Sträter S. J., over den stand van het katholicisme te dier plaatse. — Br. P. Been S. J., vertelt een en ander over de wijze waarop inlanders de geneeskunde beoefenen. — Vervolgens zijn Christen-Javanen, Linus Sardal, Adrianus Djajoes en Aloysius Soekiman, aan het woord over de bekeering van Java. — Pr. M. Timmers schrijft over vermakelijke opschriften boven Chineesche toko's, zoo las hij bijv. op het naambord van den Chinese King Hoey, diens vak aangeduid door „Bang Ket Bakir“, enz. — Handelijk bevat dit Nr. nog o.m. een In memoriam. Pastoor Bernardus Josephus Mutsaers S. J., (overleden 30 Sept. 1918 te Moentilan) geschreven „door een missionaris op Java“.

De Indische Mercur. No. 15.

Telegrammen uit Ned.-Indië maken in den laatsten tijd nog al eens melding van een vrij nieuwe plaag in de koffiecultuur, die hier en daar in West-Java een betrekkelijk ernstig karakter schijnt aan te nemen. De plaag wordt veroorzaakt door een zeer klein zwart kevertje, Stephanoderes hampei, gewoonlijk boek genoemd; dit kevertje leeft uitsluitend in de koffiebessen, waardoor groote schade wordt veroorzaakt. Dr. L. P. de Bussy wijdt er een artikel aan, naar gegevens, verzameld door Dr. Roepke. — Overigens bevat bovengenoemd Ind. Merc. Nr. o.m. de gewone wettelijke rubrieken: De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Kleine mededeelingen, enz.

Ontdekking van mineralen op de Molukken-eilanden.

De voorspellingen van ir. E. C. Abendanon, de ontdekker van de belangrijke delfstof-afzettingen (ijzer-, nikkel- en chroom-ertsen) in Midden-Celebes, worden blijkbaar meer en meer bewaarheid. Nu weer schreef de correspondent van de N. Soerab. Crt. aan zijn blad (zie Ind. Merc. van 11 dezer, bl. 262):

Onlangs heeft op Ternate gedurende eenige dagen het gouvernementsvaartuig „Edi“ op de ree gelegen. Naar deze correspondent vernam, is deze boot ter beschikking gesteld van een ingenieur van het mijnbouwkundig onderzoek. Op verscheidene eilanden van de Batjangroep moeten mineralen van waarde voorkomen; op het eiland zelf o.a. goud, bruinkool en steenkool; op die der Obi-groep nikkel-ijzer, goud en zelfs diamant.

Een inlander van het eiland Obi-besar toonde een stuk goudhoudend erts, dat hij op het eiland had gevonden en ook wat aarde van blauwachtige kleur. Hij vertelde dat een groot gedeelte van het Zuiderstrand en meer landwaarts op genoemd eiland uit blauwachtige aarde bestaat; de rivier, die door dat land stroomt, voert goudstof mee; dus de kans dat zich daar diamant bevindt, is niet buitengesloten. Er moeten bepaald schitterende opalen en fraaie robijnen voorkomen, evenals een heuvel, geheel bestaande uit bergkristal. Een onderzoek naar deze rijkdommen en de waarde-bepaling van ontginning is dus wel op zijn plaats.

De Indische Gids, April 1919.

De hr. M. Joustra opent met een artikel „Volks-onderwijs“ en „Volks“-onderwijs in Ned.-Indië, welk onderwerp aanvankelijk bestemd was als praec-advies voor het in 1918 uitgestelde 2e Koloniaal-Onderwijscongres. — De hr. E. L. K. Schmülling geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over „De Indische landbouwstatistiek, hoe zij was en hoe zij worden moet“. — Mr. J. M. Abendanon publiceert het slot zijner artikelenreeks over den Britsch-Indischen regeeringsvorm. — De studie van wijlen den hr. M. van Geuns: Het Oosten in vogelvucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols, wordt voortgezet. — De hr. S. Kalff besluit de rij der zgn. hoofdartikelen met een vlot geschreven stuk: „Een doode Indische taal“, waarin men kennis maakt met tal van verholandste Maleische en ook Portugeesche woorden, meest alle sedert den Compagniëstrijd in gebruik.

De rubriek Varia bevat o.a.: Installatie van de commissie tot herziening van de grondslagen der Staatsinrichting van Ned.-Indië te Weltevreden. — Het Java-Instituut. — De inlandsche militie. — De Regeering en de S. I. — Overigens de gewone rubrieken: Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (de radio-telegrafische verbinding met Ned.-Indië). — Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Indische en Hollandsche schelpenkabinetten.

Een eigenaardige liefhebberij onzer voorouders bestond hierin, dat ze verzamelingen aanlegden (kabinetten) van allerlei, voornamelijk uit de Indische zeeën, afkomstige zeegewassen en schelpen. Wat tegenwoordig op dit gebied aan musea van natuurlijke historie wordt geschonken of overgedaan, was in den Compagniëstijd de trots van vele particulieren uit de hoogere standen. Een dominé Valentijn, een burgemeester Nicolaas Witsen, om van andere bekende verzamelaars uit dien tijd niet te spreken, verlustigden zich in het bekijken hunner „zeehorenkens“, welke zij de meest zonderlinge namen gaven.

Aan dit onderwerp wijdt de heer S. Kalff een causerie in de jongste afl. van het Tijdschr. voor Geschiedenis-, Land- en Volkenkunde.

Indisch Genootschap.

In druk is verschenen het verslag der vergadering van 25 Febr. 1919, waarin de voordracht van Dr. J. W. Gunning (met gedachtenwisseling) over „algemeen volks-onderwijs in Indië“.

Indologenblad.

In het Nr. van 10 dezer vonden we een ingezonden schrijven van T., waarin deze aanspoort tot toetreding tot de kwijnende studenten-afdeeling van „Oost- en West“ te Leiden, mede uit overweging dat het Koloniaal Weekblad „voor hen die niet den tijd kunnen vinden om de enorme koloniale literatuur welke geregeld verschijnt, door te werken van veel nut en gemak“ is.

Overigens geeft dit Nr. van het Indologenblad, dat blijkbaar te kampen heeft met de enorme stijging der papierprijzen en vooral ook der drukloonen, geen aanleiding tot bespreking.

Teysmannia.

Uit den inhoud van afl. 12, jaarg. 1918: Maan en regenval, door W. van Bemmelen. — Tarwecultuur in Indië, door L. Koch. — Arachnis (een orchideeënsoort), door H. J. Wigman Jr. (met ill.) — Xanthorrhoea (grassoort), door H. J. Wigman (met ill.) — Hoeveelheid zaai zaad voor groententeelt, door K. van der Veer. — Boekbespreking (W. M. van Helten: Gids voor de bezoekers van den Cultuurtuin, door W. G. B.). — Sprokkelingen op landbouwgebied (Een stamziekte in de thee. — Bestrijding van theemijten. — De suikercultuur en de inlandsche landbouw. Enz.).

Locale Belangen.

In de 15 Febr. afl. van het orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, besluit de hr. W. Ch. Meyroos zijn beschouwingen, een schema bevattend voor een federaal bewind in Indië.

Mededeeling No. 30 (bijlage van genoemd orgaan) bevat de besprekingen welke gehouden zijn ter gelegenheid van het achtste Decentralisatiecongres (tweede dag, 20 Mei 1918). Inleiders: Raden Sastro Widjono met het onderwerp: De vertegenwoordiging der inlanders in verband met de decentralisatie in het algemeen en den Volksraad in het bijzonder, en Mr. Dr. W. G. M. Schü-

Betrekking in Nederl.-Indië.

Voor Jongelieden van ongeveer 20-jarigen leeftijd, in het bezit van eendiploma Handelsschool of Hoogere Burgerschool 5-j. c., bestaat gelegenheid te worden geplaatst bij de **Nederlandse Handel-Maatschappij** voor haren dienst in Nederlandsch-Indië. Zij, die reeds voor den handel werkzaam zijn geweest, genieten de voorkeur. Reflectanten gelieven zich schriftelijk aan te melden onder opgave van referentiën.

133

TUINARCHITECTUUR

N.V. Clingendaalsche Kweekrij 140

CLINGENDAAL
Eigen Kweekrij

Den Haag

Magasin de Nouveautés

voorheen GEBR. LEVY 67

— APELDOORN —

Dames- en Kinder-Confectie

..... Mode-Artikelen.....

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

75

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

*) Men zie ook het droevig verhaal dezer tragische gebeurtenissen door een ooggetuige in „De Java-Post“ van 7 Febr. j.l.

mann met „De beteekenis van den Volksraad voor de decentralisatie.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van de Januari-afl.: De uitbreiding der rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië, door Mr. P. A. F. Blom. — De wetenschap bij den troep en beoordeeling van officieren, door A. M. W. van Renesse; met antwoord, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Naar aanleiding van „Samenstelling en bewapening der artillerie van ons toekomstig veldleger door Ch. Kiës”, door D. Schulman. — Vergelijking tusschen de sterftecijfers bij het Ned.-Ind. leger in de jaren 1863 en 1914. — Het voorstel tot invoering van dienstplicht onder de inheemsche bevolking dezer gewesten.

Weekblad voor Indië.

No. 44 bevat het uit het Alg. Landb. Weekbl. overgenomen portret van den hr. T. Ostlander met de bij-schriften, welke verschillende zijner vrienden en veree- ders geleverd hebben, ter gelegenheid van diens 65sten verjaardag. — Verder beschrijft Ch. B. in hetzelfde Nr. de talrijke overblijfselen van vroegere vorstenverblij- ven en forten uit den Compagniestijd, verduidelijkt door illustraties van eenige dier ruïnes.

In No. 45 geeft de redacteur J. Koning het portret en levensbijzonderheden van den nieuwen resident van Soerabaia, den hr. F. L. Broekveldt.

In- en Uitvoer.

No. 45 van dit weekblad bevat een inleiding tot vol- gende beschouwingen van Th. v. d. C., over „onze Indi- sche cultuurs in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919”; een zeer lezenswaardig stuk, deze inleiding.

Catalogus van 's Rijks-Ethnographisch Museum.

Van deze zoo hoogstbelangrijke publicatie, standaard- werk van groote wetenschappelijke waarde, zijn weder- om (bij E. J. Brill te Leiden) twee deelen verschenen, n.l.: deel XII, Zuid-Sumatra, bewerkt door wijlen H. W. Fischer, in leven conservator aan 's Rijks Ethn. Museum; en

deel XIII, Java (derde gedeelte: kunst en nijverheid, wajangspel), bewerkt door den directeur dr. H. H. Juynboll.

Een Duitsche vertaling met dezelfde platen die aan de Hollandsche uitgave zijn toegevoegd, heeft gelijker- tijd het licht gezien.

De Tropische Natuur.

De Febr. afl. bevat de volgende (geïllustreerde) bij- dragen: In het oerbosch van den Ophir, door Edw. Jacobson. — Een vijand van den ramboetan (de lans- puntpluimstaart = rupsoort), door S. Leefmans. — Een tocht naar het Karang-gebergte, door J. Beumée.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 2. Wajang, door Sosro Sawarno (wordt vervolgd). — Palembang, een gewest in op- komst. II. Het hellingland, scheepvaart, inlandsche landbouw, door C. Lekkerkerker. — Tournée Laboean—Bilik—Koealoe—Tandjoeng—Pasir—Marbau—Laboean—Bilik, door F. Keuchenius—Houbolt.

Koloniaal Tijdschrift.

De April-afl. heeft den navolgenden inhoud: „Ver- moedelijk binnen niet al te langen tijd”, door Gong- grijp Sr. (schr. dringt aan op spoedige regeling betref- fende de toekenning van landspensioenen aan de naaste betrekkingen van in en door den dienst omgekomen ambtenaren in Indië). — Rouwen, door J. F. Snelle- man, (aanvulling van een eenige jaren geleden versche- nen artikel over rouwgebruiken in den Ind. Archipel). — Dari hal Parsihoedamdand, door N. Surman Loem- ban Sobing (mededeelingen van Bataksche zijde over de Parsihoedamdambeweging, met opmerkingen van E. Gobée.) — Comptabiliteits-ambtenaren in 1816, door S. Kalf. — Het woningvraagstuk in Nederlandsch-Indië, door P. Westra (slot). — De Sarekat Islam en hare beteekenis voor den bestuursambtenaar (slot), door J. Th. Petrus Blumberger. — Koloniale literatuur, door G. de la Valette. — Kroniek (De Indische begroting in de Tweede Kamer. — De inkrimping van den suiker- rietaanplant, door Tertius. — Persoverzicht (A. De in- landsche pers. B. de Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Amsterdammer.

Ds hr. C. Lekkerkerker geeft in de „Groene” Am- sterdammer (Nos. van 8, 15, 22 en 29 Maart) een reeks artikelen over democratie en hare toepassing op de inlandsche maatschappij in Ned.-Indië.

Mededeelingen.

Van de Indische Vereeniging:

AFSCHIEDSBIJENKOMST, aangeboden aan repatriërende landgenooten op Zaterdag 19 April 1919, des avond 8 uur in café „Hollandais”, Groen- markt, Den Haag.

HET BESTUUR.

Thorbeckestraat 16, Leiden.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Als een blijk van waardeering voor hetgeen *Mevr. ten Bosch-Boscher* gedurende vele jaren voor de hier te lande vertoevende, in nood verekerende Indi- sche bedienden heeft gedaan, is H. Ed. het *Eere-Voor- zitterschap van de Commissie van Toezicht op het Be- heer van het „Tehuis voor Inlanders”* aangeboden, welke benoeming door *Mevrouw ten Bosch-Boscher* is aanvaard.

De officieele opening van het Tehuis is bepaald op 3 Mei a.s.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

VERGADERING van het Hoofdbestuur op Zater- dag 26 April 1919, om 2 uur n.m., in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, den Haag.

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 21 Nov. 1918 No. 47).
2. Voordracht aan de a.s. Algemeene vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink (Voorzitter), E. F. Grooss (Secretaris-Penningmeester), H. J. Raedt van Oldenbarnevelt (Plv. idem), C. F. Lekkerkerker (Studenten-afdeeling Leiden), Z. G. P. Marcella (Rotterdam), Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht) De heer Lekkerkerker en mevrouw van Oeveren hebben zich niet herkiesbaar gesteld.

Candidaten van de Afdelingen:

- Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink. 2. L. A. Bakhuis.
Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Groos. 2. J. A. Soetens.
Plv. idem: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarne- velt. 2. O. de Bordes.
Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella. 2. A. Veder.
Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt. 2. H. Somer- meyer.
Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra. 2. H. Fabriek.
3. Vaststelling van datum en plaats van de a.s. Al- gemeene Vergadering.
4. Rekening en verantwoording van den Penning- meester en bespreking van den financieelen toestand der vereeniging.
5. Behandeling van de motie Vermeer. (In de nota van het Dagelijksch Bestuur — opgenomen in het K. W. van 10 Oct. 1918 No. 41 — is de navolgen- de wijziging gebracht: Aan den zin „Dit pogen echter moet niet gepaard gaan met een verwijt aan het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan belangstelling, welke leidt tot een verwijde- ring tusschen Indië en Nederland”, 3e kolom, re- gel 11 tot 15 van boven, is toegevoegd de zinsnede: „zooals naar onze meening ook niet rechtstreeks in de bedoeling van den heer Vermeer gelegen heeft.”)
6. Bespreking van het programma der Propaganda- Commissie.
7. Bespreking van een voorstel van de afdeling 's-Gravenhage voor het uitschrijven van een prijs- vraag.
8. Rondvraag.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Naamlijst van nieuw toetredende leden.

	Contributie.
Mr. W. J. Muller, Leiden	2.50
Mevrouw Cohen Stuart-Abendanon, Delft	2.50
J. F. H. Kuyk, Leeuwarden	2.50
J. A. Quist, Nijmegen	2.50
J. C. Quist, Nijmegen	2.50
L. Kop, Nijmegen	2.50
Mej. A. Cannegieter, Utrecht	2.50
Chev. I. J. H. P. le Cocq d'Armandville, Leiden	2.50
H. W. Dubbeldam, Gorinchem	2.50
R. M. van Dulken, Leiden	2.50
J. Ph. Duyvendak, Leiden	2.50
H. J. Friedericq, Leiden	2.50
H. E. Haak, Leiden	2.50
C. M. Hoogenboom, Leiden	2.50
J. L. Huisken, Leiden	2.50
W. Huson, Leiden	2.50
Kapitein Klaassen, Leiden	2.50
N. Koers, Noordwijk a. Zee	2.50
J. J. Mendelaar, Arnhem	2.50
W. J. v. d. Moosdijk, Leiden	2.50
J. A. Ochtman, Leiden	2.50
J. A. M. Plasmans, Leiden	2.50
P. Reinking, Leiden	2.50
J. Roorda, Leiden	2.50
K. J. van Wijngaarden, Leiden	2.50
H. M. N. Moorrees, Apeldoorn	2.50
Mevr. de wed. J. P. Rambaldo di Callalto-Tobias, Apeldoorn	2.50
J. C. van Schermbeek, Teteringen	2.50
P. de Bruin, Heemstede	2.50
Mevrouw Vroovijk, Haarlem	2.50
W. C. Burger, den Haag	2.50
W. Ph. Coolhaas, Leiden	2.50
J. Geway, den Haag	2.50
W. F. A. Hakker, Leiden	2.50
D. J. van Hunnik, Leiden	2.50
Winkler Prins, Leiden	2.50
P. L. Fabriek, Bussum	3.—
J. G. F. Pelger, den Haag	5.—
Mevr. de Wed. C. J. van der Kemp-van der Gon Netscher, Ginneken	2.50
Mevrouw C. Ouwkerk-Baak, Teteringen	2.50

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17, (achter de Veenstr.) 's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in: STAALWAREN.

Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN, 17 SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

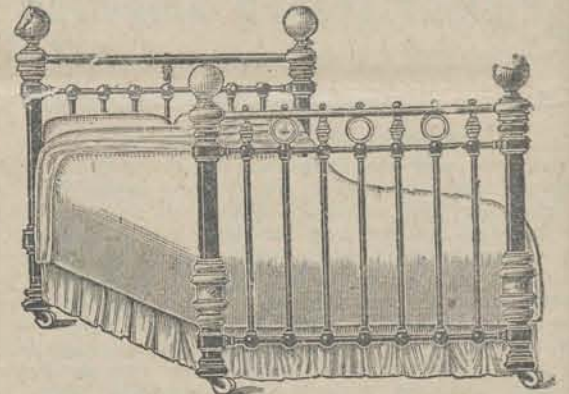
□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

DE NIEUWE MEISJESSCHOOL
PARK ZORGVLIET DEN HAAG

Voortgezet onderwijs aan meisjes (12-17 jaar)
Voorbereiding voortgezette studie
Aangifte bij den Directeur 8 L

..... PROSPECTUS OP AANVRAAG

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 63

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op- leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

Vanaf 2en Paaschdag
de buitengewone Schlagerfilm:

MACISTE als Alpenjager

Comedie Dramatique in 6 acten.
MACISTE de sterkste man der wereld vervult de hoofdrol.
Prachtige Natuurtafereelen.
Zeer interessante beklimming der Alpen.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

N.V. HOOGEWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
 Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitse-, Engelse- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15**.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
 S. TAGOR, Inh. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Goilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
 B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.
 b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma

- MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:
 a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;
 De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankkosten
 b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
 No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten
 No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
 No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
 No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
 No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
 No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
 No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
 No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
 No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
 No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
 No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
 VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
 Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumanie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
 's-Gravenhage Kettingstraat 1 „KOSMOS” Weltevreden-Rijswijk
 Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
 Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.
 Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
 (Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
 Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indie en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST
 van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
 Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directie te Amsterdam en te Batavia.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of 150.- p. j. af.
 VLEUGELS „18.- „ „ „180.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER.
 Tel. 8196. Prinsstraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.
 LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
 Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken. Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

MEUBELLEN
 Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
 (Leeraar school voor Kunstnijverheid)
 BEGROTINGS- ZONDER VERBINDING
N. KUIPER
 Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26; Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANÈL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.
MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.
Grote keuze in Costumerokken. 76
Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe
de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit
Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Groote voorraad
Engelsche Stoffen

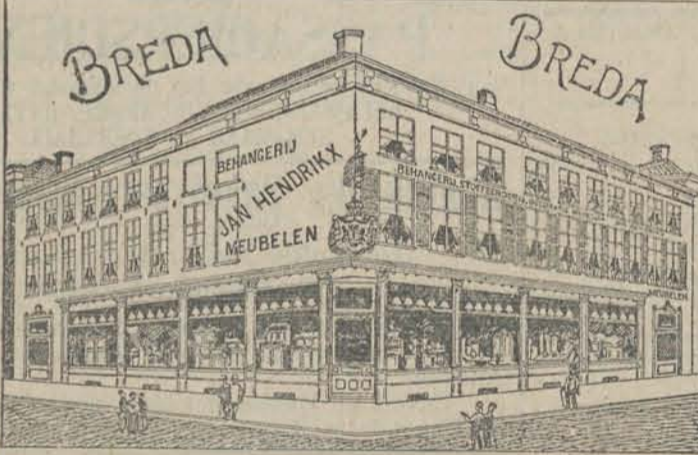
Mode-Academie
SYSTEEM WOHRYZEK.
Prinsengracht 802 bij de Utrechtsche
straat.
AMSTERDAM.

HET ADRES van opleiding voor
Coupeuse Directrice en Leerares. 14
Grondig onderricht verzekerd.
PROSPECTUS OP AANVRAAGD GRATIS.
De Directrice A. MIENSTRA.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE. 49
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVZERKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLENVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERKERING MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

BREDA BREDA
BEHANGERIJ
JAN HENDRIKX
MEUBELN
BOSCHSTRAAT 1.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN

Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij Stoffeederij
... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

VERKOOPZAAL
Haven 14. BREDA. Telef. 576.

Goederen, voor publieke verkoop bestemd,
worden dagelijks aangenomen, op ver-
langen contant gekocht en aan huis afgehaald.
WILLEM RELIK, Deurwaarder.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda. 109
Garantie voor gave overkomst.

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Kortenaerkade 8, Tel. H. 3493.

Hoofdkantoor: AMSTERDAM
Binnenkant 25, Intero. Tel. 389.

Filiaal: 100
Arnhem
Nieuwe Plein 15.
Tel. 280.

Prijscouranten worden
op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 96

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.